Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

_____Г.Я.Касьяненко

«_30__» _____серпня_____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна і соціальна географія України

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

освітньо-професійна програма: Географія

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією
природничо-географічного факультету
«_30__» _____серпня_____2019 р.
Голова _____
(Міронець Л.П., к.пед.н, доцент)

Суми – 2019

Розробник: Корнус Олеся Григорівна кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії
Протокол № 1 від “ 29 ” серпня 2019 року.

Завідувач кафедри
Корнус О.Г., канд. геогр. наук, доцент

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 11</td><td rowspan="14">бакалавр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Загальна кількість годин – 330</td><td>4-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>7-8-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>68 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>68 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>190 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td>4 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
залік (7 семестр),
екзамен (8 семестр)</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

сформувати знання про економіко-географічне положення своєї держави, природно-ресурсний потенціал розвитку її господарства і життєдіяльності населення, сучасні проблеми і перспективи народонаселення, розвиток та розміщення провідних галузей та міжгалузевих комплексів, а також великих її регіонів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти наступними програмними компетентностями:

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 5. Соціальна відповідальність та екологічність мислення.

ЗК 6. Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК 7. Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань.

ЗК 8. Здатність використання інформаційних технологій.

ЗК 9. Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.

ПК 2. Здатність застосовувати базові знання природничих і суспільних наук та інформаційних технологій при вивченні географічної оболонки і її складових.

ПК 4. Здатність застосовувати прості кількісні та якісні методи при дослідженні геосистем і процесів в них.

ПК 5. Здатність аналізувати склад і будову сфер географічної оболонки на різних просторово-часових рівнях.

ПК 6. Здатність застосовувати основні графічні прийоми та геоінформаційні технології при створенні картографічних творів, використовувати різноманітні методи і способи аналізу інформації за географічними картами, застосовувати картографічні твори у виробничій діяльності.

ПК 7. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, державному, регіональному, локальному).

ПК 8. Здатність до планування, організації та самостійного проведення досліджень, аналізування просторово-часових параметрів організації природи, населення та господарства і взаємозв'язків між ними на глобальному та регіональному рівні.

ПК 9. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України, розуміти та пояснювати стратегію її сталого розвитку.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Перед вивченням навчальної дисципліни студенти мають оволодіти знаннями з геології, геоморфології, географії ґрунтів з основами ґрунтознавства, основ суспільної географії, основ наукових досліджень, метеорології і кліматології, загального землезнавства, географії населення, картографії, основ технологій виробництва, історії та культури України.

Результати навчання за дисципліною

Знання	**ПРЗ 1.** **ПРЗ 5.** **ПРЗ 6.** **ПРЗ 7.** **ПРЗ 8.** **ПРЗ 9.**	називає і використовує теорії, парадигми, концепції та принципи географічної науки, світоглядних та суміжних наук; визначає основні форми і види продуктивних сил, розуміє їх поділ, аналізує природно-ресурсний та інші види господарського потенціалу території; виявляє і пояснює принципи й методи організації господарської діяльності людини, а також рекреаційного та регіонального розвитку території; називає та відтворює основні положення законодавства, національних і міжнародних стандартів з проблем взаємодії природи і суспільства на глобальному та регіональну рівнях; визначає основні характеристики, процеси, історію і склад географічної оболонки на різних просторово-часових масштабах; знає принципи розміщення різних видів господарської діяльності, структурної і функціональної територіальної організації суспільства.
Уміння	**ПРУ 1.** **ПРУ 2.** **ПРУ 3.** **ПРУ 5.** **ПРУ 6.** **ПРУ 9.**	застосовує моделі, методи і дані природничих і суспільних наук, інформаційних технологій тощо при вивченні формування і розвитку об'єктів і процесів географічної оболонки; використовує польові та лабораторні методи для аналізу природно- і суспільно-географічних об'єктів і систем; оцінює ресурсний або рекреаційний потенціал територій (регіонів) з метою їх подальшої організації, планування, прогнозування та рекреаційно-туристичного освоєння з використанням сучасних методів наукових досліджень та інформаційно-телекомунікаційних технологій;

		використовує інформаційні технології та картографічні моделі в галузі географічних наук; здійснює історико-географічне дослідження території, надає фізико- та економіко-географічну характеристику регіонів, розкриває специфіку регіонального розвитку, оцінює рівень розвитку окремих держав або регіонів; виявляє проблемні ситуації і пропонує шляхи їх розв'язання.
Комунікація:	**ПРК 1.** **ПРК 3.** **ПРА 1**.	Проявляє повагу до індивідуального і культурного різноманіття; Застосовує навички продуктивного спілкування з колегами. Уміє вчитися упродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетентності.

3. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з економічної і соціальної географії України; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що випливають з наявних даних. на основі проблемної ситуації, виділяє проблему, конструює гіпотези і перевіряє їх. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом навчальної дисципліни.
82-89	твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; який не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
74-81	знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозміненій, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
64-73	має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
35-59	не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом економічної та соціальної географії; невпевнено, із помилками виконує

	практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти

Для заліку

Поточний контроль												Разом	Сума
РОЗДІЛ 1							РОЗДІЛ 2		РОЗДІЛ 3				
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
Контроль самостійної роботи												40	
4	4	4	4	4	4	4	4	2	2	2	2		

Для екзамену

Поточний контроль																				Разом	Сума	Підсум ковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 4										РОЗДІЛ 5													
Т13	Т14	Т15	Т16	Т17	Т18	Т19	Т20	Т21	Т22	Т23	Т24	Т25	Т26	Т27	Т28	Т29	Т30	Т31	Т32				
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	50	75	25	100
Контроль самостійної роботи																							
1	2	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	25			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	**A**	відмінно
82 - 89	**B**	добре
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	задовільно
60 - 63	**E**	
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Тестові завдання для поточного контролю

Приклади тестових завдань

Питання 1: Виберіть із зазначених площ площу території України

A. 603,7 тис. км^2

B. 700,3 тис. км^2

C. 605,7 тис. км^2
D. 607,3 тис. км^2
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 2: Головною особливістю географічного положення України є
A. Розташування у басейні Атлантичного океану
B. Розташування майже в Центрі Європи
C. Розташування переважно у помірному кліматичному поясі
D. Розташування на межі Європи і Азії
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 3: Росією межують області
A. Донецька Луганська Харківська
B. Харківська, Полтавська, Луганська
C. Чернігівська, Полтавська, Сумська
D. Сумська, Харківська, Луганська
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 4: Назвіть найбільшу за площею область в Україні
A. Одеська
B. Київська
C. Донецька
D. Чернівецька
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 5: У якому рядку вказані міста, що стали курортами завдяки лікувальним властивостям мінеральних джерел
A. Миргород, Кирилівка, Мелітополь
B. Слов'янськ, Моршин, Саки
C. Ялта, Херсон, Хмільник
D. Миргород, Одеса, Коблево
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 6: Закінчіть речення «Теплоелектроцентралі будують поблизу....»
A. Великих річок
B. Великих міст
C. Нафто і газопроводів
D. Районів видобутку
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 7: Основною демографічною проблемою в Україні є
A. Надмірне зростання чисельності населення
B. Швидке зростання народжуваності
C. Зростання смертності населення
D. Підвищення середньої тривалості життя
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 8: Понад 67% населення України мешкає в
A. Селах
B. Селищах міського типу
C. Містах
D. Мегалополісах
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 9: Зазначте область України, яка має найменшу кількість населення
A. Одеська
B. Київська
C. Донецька
D. Чернівецька
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 10: Вкажіть в якому місці розташоване найбільше в Україні та Європі підприємство вторинної переробки цинкової сировини

A. Донецьк
B. Миколаїв
C. Костянтинівка
D. Запоріжжя
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 11: Визначте, в якому місці розташоване підприємство, яке за обсягами постачань турбін для АЕС посідає перше місце на Україні та четверте в світі

A. Новокраматорськ
B. Дніпро
C. Маріуполь
D. Харків
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 12: Назвіть центр сільськогосподарського машинобудування в Україні

A. Харків
B. Кропивницький
C. Херсон
D. Миколаїв
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 13: Найбільшим центром виробництва лляних тканин в Україні є

A. Херсон, Тернопіль
B. Київ, Черкаси, Світловодськ
C. Рівне, Житомир
D. Одеса, Суми, Бахмач
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 14: Назвіть провідну галузь промисловості України, яка визначає науково-технічний прогрес у національній економіці

A. Легка та харчова
B. Деревообробна
C. Будівельних матеріалів
D. Машинобудівна
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 15: Назвіть найбільший центр виробництва труб в Україні

A. Дніпро
B. Харків
C. Кам'янськ
D. Маріуполь
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 16: Головна зернова культура на території України

A. Кукурудза
B. Озима пшениця
C. Ячмінь
D. Овес
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 17: Який вид транспорту займає перше місце в Україні за пасажирообігом

A. Автомобільний
B. Водний
C. Повітряний
D. Залізничний
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 18: Найбільший морський порт України

A. Севастополь
B. Маріуполь
C. Миколаїв
D. Одеса
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 19: Найбільшою експортною галуззю господарства України є

A. Машинобудування
B. Тваринництво
C. Чорна металургія
D. Хімічна промисловість
E. Правильна відповідь відсутня

Питання 20: У скількох містах України працює метрополітен

A. 2
B. 3
C. 4
D. 5
E. Правильна відповідь відсутня

Приклади відкритих питань для поточного оцінювання знань студентів

1. Охарактеризуйте географічне положення Столичного економічного району.
2. Які галузі визначають господарську спеціалізацію району? Які чинники її зумовили?
3. Як впливає на соціально-економічний розвиток регіону наявність у ньому столиці?

Приклади тестових завдань для заліку

1. Назвіть найбільшу за площею область в Україні?

а) Одеська б) Київська в) Донецька
г) Харківська д) Чернівецька

2. Основною демографічною проблемою в Україні є:

а) надмірне зростання чисельності населення
б) швидке зростання народжуваності
в) зростання смертності населення
г) підвищення середньої тривалості життя
д) велика кількість багатодітних сімей

3. Ринок праці – це _____

4. Встановіть відповідність між сучасними адміністративними одиницями України та історико-географічними областями:

1. АРК	А. Волинь;
2. Чернівецька область	Б. Таврія;
3. Рівненська область	В. Буковина;
4. Одеська область	Г. Донщина;
	Д. Бессарабія.

5. Обчисліть, якою стала кількість населення 100-мільйонної країни через рік, якщо показники руху населення у цьому році були такими: народжуваність – 35 ‰, смертність – 18 ‰, еміграція – 3 ‰, імміграція – 1 ‰.

Питання до підсумкового контролю з дисципліни
«Економічна і соціальна географія України»
Залік

1. Суспільно-географічне положення України.
2. Основні етапи формування державної території України. Адміністративно-територіальний поділ України.
3. Чисельність та природний рух населення України.
4. Статево-вікова структура населення України.

5. Густота населення України.
6. Міське розселення в Україні.
7. Сільське розселення в Україні.
8. Міграції населення України.
9. Трудові ресурси і зайнятість населення України.
10. Ринок праці України.
11. Національний склад населення України. Українська діаспора.
12. Історико-етнографічне районування України.
13. Структура соціальної сфери: галузі та види діяльності.
14. Географія освітньої сфери в Україні.
15. Захворюваність та медичне обслуговування населення України.
16. Сфера культури та побутового обслуговування в Україні.
17. Житлово-комунальне господарство України.
18. Географія торгівлі та готельно-ресторанного обслуговування.
19. Географія релігій в Україні.
20. Історія розвитку господарського комплексу України (XIX - 80-і роки XX ст.). Розвиток економіки України у 90-х роках XX ст. Причини економічної кризи.
21. Розвиток економіки України у XXI ст.
22. Секторальна структура економіки України на сучасному етапі її розвитку
23. Сільське господарство України.
24. Розвиток сільського господарства України у XIX-XX ст. Особливості розвитку сільського господарства України у пострадянський період.
25. Головні структурні підрозділи сільського господарства.
26. Географія рослинництва в Україні.
27. Географія зернового господарства
28. Географічні особливості вирощування технічних культур в Україні
29. Виробництво картоплі та овочево-баштанних культур в Україні
30. Географія вирощування кормових культур в Україні.
31. Садівництво, ягідництво та виноградарство в Україні
32. Тваринництво в Україні.
33. Географія скотарства в Україні.
34. Географія свинарства в Україні.
35. Птахівництво та вівчарство в Україні.
36. Додаткові підрозділи тваринництва в Україні
37. Зональна спеціалізація сільського господарства в Україні
38. Рибне господарство.
39. Мисливство в Україні.
40. Лісове господарство в Україні
41. Добувна промисловість і розроблення кар'єрів в Україні.
42. Добування кам'яного вугілля в Україні
43. Добування бурого вугілля в Україні
44. Добування сирої нафти в Україні
45. Добування природного газу в Україні.
46. Видобуток торфу в Україні
47. Видобуток руд чорних і кольорових металів в Україні
48. Видобуток нерудної сировини для різних видів економічної діяльності в Україні
49. Видобуток гірничо-хімічної сировини в Україні.
50. Видобуток будівельної та технологічної сировини в Україні

Екзамен

1. Суспільно-географічне положення України. Основні етапи формування державної території України. Адміністративно-територіальний поділ України.
2. Чисельність та природний рух населення України. Статево-вікова структура населення

України.
3. Густота населення України. Міське розселення в Україні. Сільське розселення в Україні.
4. Міграції населення України. Трудові ресурси і зайнятість населення України. Ринок праці України.
5. Національний склад населення України. Українська діаспора. Історико-етнографічне районування України.
6. Структура соціальної сфери: галузі та види діяльності.
7. Географія освітньої сфери в Україні. Захворюваність та медичне обслуговування населення України. Сфера культури та побутового обслуговування в Україні.
8. Житлово-комунальне господарство України. Географія торгівлі та готельно-ресторанного обслуговування.
9. Географія релігій в Україні.
10. Історія розвитку господарського комплексу України (XIX - 80-і роки XX ст.). Розвиток економіки України у 90-х роках XX ст. Причини економічної кризи.
11. Розвиток економіки України у XXI ст. Секторальна структура економіки України на сучасному етапі її розвитку
12. Сільське господарство України. Розвиток сільського господарства України у XIX-XX ст. Особливості розвитку сільського господарства України у пострадянський період. Головні структурні підрозділи сільського господарства.
13. Географія рослинництва в Україні. Географія зернового господарства
14. Географічні особливості вирощування технічних культур в Україні
15. Виробництво картоплі та овочево-баштанних культур в Україні
16. Географія вирощування кормових культур в Україні. Садівництво, ягідництво та виноградарство в Україні
17. Тваринництво в Україні. Географія скотарства в Україні. Географія свинарства в Україні.
18. Птахівництво та вівчарство в Україні. Додаткові підрозділи тваринництва в Україні Зональна спеціалізація сільського господарства в Україні
19. Рибне господарство. Мисливство в Україні. Лісове господарство в Україні
20. Добувна промисловість і розроблення кар'єрів в Україні. Добування кам'яного і бурого вугілля в Україні
21. Добування сирої нафти та природного газу в Україні. Видобуток торфу в Україні
22. Видобуток руд чорних і кольорових металів в Україні
23. Видобуток нерудної сировини для різних видів економічної діяльності в Україні
24. Видобуток гірничо-хімічної сировини в Україні. Видобуток будівельної та технологічної сировини в Україні
25. Географія виробництва електроенергії за допомогою традиційних видів палива. Історія розвитку електроенергетики, динаміка та структура виробництва електроенергії
26. Відтворювальна електроенергетика України. Сучасні проблеми та перспективи розвитку електроенергетики в Україні
27. Металургійне виробництво в Україні. Передумови та особливості розвитку, історія становлення, значущість для економіки країни
28. Виплавка чорних металів і виробництво прокату в Україні. Виробництво труб, феросплавів і метизної продукції. Райони чорної металургії в Україні.
29. Виробництво кольорових металів і сплавів в Україні. Проблеми та перспективи розвитку металургійного виробництва України
30. Виробництво машин та устаткування. Історія розвитку, чинники розміщення підприємств машинобудування, структура виробництва, значимість для економіки країни
31. Географія транспортного машинобудування в Україні. Географія сільськогосподарського машинобудування в Україні
32. Важке, енергетичне, підіймально-транспортне, будівельно-шляхове машинобудування, верстатобудування в Україні
33. Електротехніка, електроніка, приладобудування в Україні.

34. Хімічне виробництво в Україні. Технологічні особливості, історія розвитку, структура виробництва. Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції в Україні
35. Виробництво коксу та продукції нафтоперероблення в Україні. Виробництво гумових і пластмасових виробів в Україні
36. Виробництво фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів в Україні
37. Особливості розвитку та структура деревообробної промисловості України. Меблеве виробництво в Україні
38. Виробництво паперу та картону в Україні. Виробництво поліграфічної продукції в Україні
39. Загальна характеристика промисловості будівельних матеріалів. Структура виробництва будівельних матеріалів. Виробництво зв'язувальних матеріалів в Україні. Виробництво стінових матеріалів в Україні.
40. Виробництво будівельної кераміки, сантехнічних виробів і покрівельних матеріалів в Україні. Виробництво скла та порцеляни в Україні
41. Виробництво тканин, одягу та взуття в Україні
42. Особливості розвитку легкої промисловості, структура виробництва, місце в економіці країни. Виробництво шкіряно-галантерейних товарів і взуття
43. Географія текстильного виробництва в Україні. Трикотажна, швейна та хутряна промисловість.
44. Структура виробництва, принципи розміщення підприємств харчової промисловості, місце в економіці країни.
45. Виробництво борошна, круп і макаронних виробів в Україні. Виробництво кондитерської продукції в Україні
46. Виробництво спиртних напоїв в Україні. Виробництво пива та безалкогольних напоїв в Україні. Виробництво плодоовочевоконсервних продуктів і соків в Україні
47. Виробництво молока та молочних продуктів в Україні. Виробництво м’яса, м’ясних і рибних продуктів в Україні
48. Виробництво цукру, олії та жирів в Україні. Виробництво тютюнових виробів в Україні. Проблеми та перспективи розвитку харчової промисловості в Україні.
49. Територіальна організація транспортної системи. Поняття “транспортна система”, її зміст. Географія морського та річкового транспорту України. Зв'язок та інформатизація.
50. Географія автомобільного, залізничного та трубопровідного транспорту України. Міський громадський транспорт. Авіаційний транспорт.
51. Зовнішньоекономічні зв’язки України.
52. Суспільно-географічне районування. Характеристика Столичного суспільно-географічного регіону.
53. Характеристика Центрального суспільно-географічного регіону.
54. Характеристика Донецького суспільно-географічного регіону.
55. Характеристика Придніпровського суспільно-географічного регіону.
56. Характеристика Північно-Східного суспільно-географічного регіону.
57. Характеристика Причорноморського суспільно-географічного регіону.
58. Характеристика Подільського суспільно-географічного регіону.
59. Характеристика Північно-Західного суспільно-географічного регіону.
60. Характеристика Карпатського суспільно-географічного регіону.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНИ. ЕТНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Тема 1.1. Суспільно-географічне положення України. Економічна і соціальна географія України як наука. Визначні українські економіко-географи. Економіко-географічне положення України і його господарська оцінка. Державний устрій та адміністративно-територіальний поділ. Українські історичні землі

Тема 1.2. Господарська оцінка природно-ресурсного потенціалу України. Основні поняття та класифікація природних ресурсів. Структура ПРП. Характеристика та оцінка природних умов та ресурсів України.

Тема 1.3. Населення України. Характеристика демографічної ситуації: Розподіл та розміщення трудового потенціалу. Особливості системи розселення. Міграційні процеси.

Тема 1.4. Розселення в Україні. Розміщення населення. Типи міст за розмірами. Типи міст за часом виникнення. Селища міського типу. Функції міст. Сільське розселення. Особливості розміщення сіл. Соціальні проблеми сільського населення.

Тема 1.5. Трудові ресурси та зайнятість населення. Трудові ресурси України. Економічно активне населення. Зайнятість населення. Безробіття. Географія трудових ресурсів.

Тема 1.6. Географія сфери послуг. Характеристика соціальної сфери. Структура соціальної сфери: галузі та види діяльності. Освіта. Культура. Охорона здоров'я. Житлово-комунальний комплекс. Побутовий комплекс. Комплекс торгівлі і громадського харчування. Зв'язок.

Тема 1.7. Географія релігій в Україні. Україна як полірелігійна країна. Особливість географічного розміщення релігійних центрів та кількості прихильників різних релігій. Релігійна терпимість.

РОЗДІЛ 2. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ

Тема 2.1. Загальна характеристика господарства України. Економічні показники. Історія розвитку господарського комплексу України (XIX - 80-і роки XX ст.). Розвиток економіки України у 90-х роках XX ст. Причини економічної кризи. Розвиток економіки України у XXI ст. Секторальна структура економіки України на сучасному етапі її розвитку. Галузева структура економіки. Поняття про господарство і національний господарський комплекс. Сучасні проблеми розвитку територіальної організації господарства.

РОЗДІЛ 3. ПЕРВИННИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

Тема 3.1. Сільське господарство України. Розвиток сільського господарства України у XIX-XX ст. Особливості розвитку сільського господарства України у пострадянський період. Головні структурні підрозділи сільського господарства.

Тема 3.2. Географія рослинництва в Україні. Географія зернового господарства. Географічні особливості вирощування технічних культур в Україні. Виробництво картоплі та овочево-баштанних культур в Україні. Географія вирощування кормових культур в Україні. Садівництво, ягідництво та виноградарство в Україні.

Тема 3.3. Тваринництво в Україні. Географія скотарства в Україні. Географія свинарства в Україні. Птахівництво та вівчарство в Україні. Додаткові підрозділи тваринництва в Україні. Зональна спеціалізація сільського господарства в Україні. Рибне господарство. Мисливство в Україні.

Тема 3.4. Лісове господарство в Україні

Тема 3.5. Добувна промисловість і розроблення кар'єрів в Україні. Добування кам'яного і бурого вугілля в Україні. Добування сирої нафти та природного газу в Україні. Видобуток торфу в Україні. Видобуток руд чорних і кольорових металів в Україні. Видобуток нерудної сировини для різних видів економічної діяльності в Україні. Видобуток гірничо-хімічної сировини в Україні. Видобуток будівельної та технологічної сировини в Україні

РОЗДІЛ 4. ВТОРИННИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

Тема 4.1. Виробництво та постачання електроенергії в Україні. Історія розвитку електроенергетики, динаміка та структура виробництва електроенергії. Географія виробництва електроенергії за допомогою традиційних видів палива. Відтворювальна електроенергетика України. Сучасні проблеми та перспективи розвитку електроенергетики в Україні.

Тема 4.2. Металургійне виробництво в Україні. Передумови та особливості розвитку, історія становлення, значущість для економіки країни. Виплавка чорних металів і виробництво прокату в Україні. Виробництво труб, феросплавів і метизної продукції. Райони чорної металургії в Україні. Виробництво кольорових металів і сплавів в Україні Проблеми та перспективи розвитку металургійного виробництва України

Тема 4.3. Виробництво машин та устаткування. Історія розвитку, чинники розміщення підприємств, структура виробництва, значущість для економіки країни. Географія транспортного машинобудування в Україні. Географія сільськогосподарського машинобудування в Україні. Важке, енергетичне, підіймально-транспортне, будівельно-шляхове машинобудування, верстатобудування в Україні. Електротехніка, електроніка, приладобудування в Україні.

Тема 4.4. Хімічне виробництво в Україні. Технологічні особливості, історія розвитку, структура виробництва. Виробництво коксу та продукції нафтоперероблення в Україні. Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції в Україні. Виробництво фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів в Україні. Виробництво гумових і пластмасових виробів в Україні.

Тема 4.5. Особливості розвитку та структура деревообробної промисловості в Україні. Виробництво паперу та картону в Україні. Виробництво поліграфічної продукції в Україні. Меблеве виробництво в Україні.

Тема 4.6. Структура виробництва будівельних матеріалів. Виробництво зв'язувальних матеріалів в Україні. Виробництво стінових матеріалів в Україні. Виробництво будівельної кераміки, сантехнічних виробів і покрівельних матеріалів в Україні. Виробництво скла та порцеляни в Україні

Тема 4.7. Особливості розвитку легкої промисловості, структура виробництва, місце в економіці країни. Географія текстильного виробництва в Україні. Трикотажна, швейна та хутряна промисловість. Виробництво шкіряно-галантерейних товарів і взуття.

Тема 4.8. Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів. Структура виробництва, принципи розміщення підприємств, місце в економіці країни. Виробництво борошна, круп і макаронних виробів в Україні. Виробництво цукру, олії та жирів в Україні. Виробництво кондитерської продукції в Україні. Виробництво спиртних напоїв в Україні. Виробництво пива та безалкогольних напоїв в Україні. Виробництво плодоовочевоконсервних продуктів і соків в Україні. Виробництво молока та молочних продуктів в Україні. Виробництво м'яса, м'ясних і рибних продуктів в Україні. Виробництво тютюнових виробів в Україні. Проблеми та перспективи розвитку харчової промисловості в Україні.

Тема 4.9. Транспортний комплекс і зв'язок. Територіальна організація транспортної системи. Поняття "транспортна система", її зміст. Залізничний транспорт. Автомобільний транспорт. Морський транспорт. Річковий транспорт. Трубопровідний транспорт. Авіаційний транспорт. Міський громадський транспорт. Зв'язок та інформатизація.

Тема 4.10. Зовнішні соціально-економічні зв'язки України. Поняття „зовнішньоекономічні зв'язки" та „зовнішньоекономічна діяльність". Структура зовнішніх зв'язків. Україна у міжнародному територіальному поділі. Географія зовнішньої торгівлі. Кредитно-фінансові відносини. Міжнародне кооперування виробництва та науково-технічне співробітництво. Міжнародний туризм і рух робочої сили.

РОЗДІЛ 5. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ

Тема 5.1. Суспільно-географічне районування України. Сутність економічного району та об'єктивний характер його формування. Мережа економічних районів України.

Тема 5.2. Столичний суспільно-географічний район. Загальні відомості та ЕГП. Населення і трудові ресурси. Природні умови і ресурси. Господарство району. Експорт і імпорт продукції. Проблеми й перспективи розвитку.

Тема 5.3. Центральний суспільно-географічний район. Загальні відомості та ЕГП. Населення і трудові ресурси. Природні умови і ресурси. Господарство району. Експорт і імпорт продукції. Проблеми й перспективи розвитку.

Тема 5.4. Донецький суспільно-географічний район. Загальні відомості та ЕГП. Населення і трудові ресурси. Природні умови і ресурси. Господарство району. Експорт і імпорт продукції. Проблеми й перспективи розвитку.

Тема 5.5. Придніпровський суспільно-географічний район. Загальні відомості та ЕГП. Населення і трудові ресурси. Природні умови і ресурси. Господарство району. Експорт і імпорт продукції. Проблеми й перспективи розвитку.
Тема 5.6. Північно-Східний суспільно-географічний район. Загальні відомості та ЕГП. Населення і трудові ресурси. Природні умови і ресурси. Господарство району. Експорт і імпорт продукції. Проблеми й перспективи розвитку.
Тема 5.7. Причорноморський суспільно-географічний район. Загальні відомості та ЕГП. Населення і трудові ресурси. Природні умови і ресурси. Господарство району. Експорт і імпорт продукції. Проблеми й перспективи розвитку.
Тема 5.8. Подільський суспільно-географічний район. Загальні відомості та ЕГП. Населення і трудові ресурси. Природні умови і ресурси. Господарство району. Експорт і імпорт продукції. Проблеми й перспективи розвитку.
Тема 5.9. Північно-Західний суспільно-географічний район. Загальні відомості та ЕГП. Населення і трудові ресурси. Природні умови і ресурси. Господарство району. Експорт і імпорт продукції. Проблеми й перспективи розвитку.
Тема 5.10. Карпатський суспільно-географічний район. Загальні відомості та ЕГП. Населення і трудові ресурси. Природні умови і ресурси. Господарство району. Експорт і імпорт продукції. Проблеми й перспективи розвитку.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	консультація	самостійна робота
РОЗДІЛ 1. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНИ. ЕТНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ						
Тема 1. Суспільно-географічне положення України.	10	2	2			6
Тема 2. Господарська оцінка природно-ресурсного потенціалу України.	12	2	2			8
Тема 3. Населення України.	16	4	4		2	6
Тема 4. Розселення в Україні.	10	2	2			6
Тема 5. Трудові ресурси та зайнятість населення.	10	2	2			6
Тема 6. Географія сфери послуг.	10	2	2			6
Тема 7. Географія релігій в Україні.	10	2	2			6
Разом з розділом 1	78	16	16		2	44
РОЗДІЛ 2. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ						
Тема 8. Загальна характеристика господарства України.	14	2	2		2	8
Тема 9. Секторальна структура економіки України на сучасному етапі її розвитку.	12	2	2			8
Разом з розділом 2	26	4	4		2	16
РОЗДІЛ 3. ПЕРВИННИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ						
Тема 10. Сільське господарство України.	14	4	4			6
Тема 11. Лісове господарство в Україні	8	2	2			4
Тема 12. Добувна промисловість	14	4	4			6
Разом з розділом 3	36	10	10			16

РОЗДІЛ 4. ВТОРИННИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ						
Тема 13. Електроенергетика України.	12	2	2			8
Тема 14. Металургійне виробництво в Україні	12	2	2			8
Тема 15. Машинобудування України.	16	4	4			8
Тема 16. Хімічна промисловість України.	10	2	2			6
Тема 17. Деревообробна промисловість Агропромисловий комплекс України.	8	2	2			4
Тема 18. Промисловість будівельних матеріалів	8	2	2			4
Тема 19. Легка промисловість	10	2	2			6
Тема 20. Харчова промисловість	10	2	2			6
Тема 21. Транспортний комплекс і зв'язок.	8	2	2			4
Тема 22. Зовнішні соціально-економічні зв’язки України.	10	2	2			6
Разом з розділом 4	104	22	22			60
РОЗДІЛ 5. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ						
Тема 23. Суспільно-географічне районування України.	8	2	2			4
Тема 24. Столичний суспільно-географічний район.	12	2	2			8
Тема 25. Центральний суспільно-географічний район.	6	1	1			4
Тема 26. Донецький суспільно-географічний район.	4	1	1			2
Тема 27. Придніпровський суспільно-географічний район.	10	2	2			6
Тема 28. Північно-Східний суспільно-географічний район.	10	2	2			6
Тема 29. Причорноморський суспільно-географічний район.	10	2	2			6
Тема 30. Подільський суспільно-географічний район.	10	2	2			6
Тема 31. Північно-Західний суспільно-географічний район.	8	1	1			6
Тема 32. Карпатський суспільно-географічний район.	8	1	1			6
Разом з розділом 5	86	16	16			54
Усього годин	330	68	68		4	156

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія становлення соціально-економічної географії України. Районування України	2
2.	Економіко-географічне положення України.	2
3.	Природно-ресурсний потенціал України та його вплив на рівень економічного розвитку	2
4.	Оцінка демографічної ситуації в регіонах України.	4
5.	Розселення населення України.	2
6.	Національний склад населення України.	2
7.	Трудові ресурси та зайнятість населення України.	2
8.	Соціальна сфера в Україні. Географія релігій в Україні	2
9.	Територіальна та галузева структура сільського господарства України	4
10.	Територіальна та галузева структура лісового господарства в Україні	2
11.	Географія добувної промисловості в Україні	4
12.	Географія виробництва електроенергії в Україні.	2
13.	Географія металургійного виробництва в Україні	2
14.	Територіальна та галузева структура машинобудування в Україні	4
15.	Територіальна та галузева структура хімічної промисловості в Україні	2
16.	Територіальна та галузева структура деревообробної промисловості в Україні	2
17.	Територіальна та галузева структура будівельної промисловості в	2

	Україні	
18.	Територіальна та галузева структура легкої промисловості в Україні	2
19.	Територіальна та галузева структура харчової промисловості в Україні	2
20.	Географія транспорту та зв'язку в Україні	2
21.	Географія зовнішніх соціально-економічних зв'язків України.	2
22.	Суспільно-географічне районування України.	2
23.	Загальна характеристика Столичного суспільно-географічного району	2
24.	Загальна характеристика Центрального та Донецького суспільно-географічного району	2
25.	Загальна характеристика Придніпровського суспільно-географічного району	2
26.	Загальна характеристика Північно-Східного суспільно-географічного району	2
27.	Загальна характеристика Причорноморського суспільно-географічного району	2
28.	Загальна характеристика Подільського суспільно-географічного району	2
29.	Загальна характеристика Північно-західного суспільно-географічного району	2
30.	Загальна характеристика Карпатського суспільно-географічного району	2
	Разом	68

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Барановський М.О. Економічна та соціальна географія України: реальний сектор економіки : навч. посібник. Ніжин: Видавець Лисенко М.М. 2018. 376 с.
2. Економічна і соціальна географія України: методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт. Частина 1 / укладачі О. Г. Корнус, А. О. Корнус. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 40 с.
3. Корнус А. О., Корнус О. Г. Промисловість Сумської області (економіко-географічне дослідження) : монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 136 с. http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/2921
4. Легка промисловість України: реалії та перспективи розвитку. Експертно-аналітична доповідь/ Колектив авторів під науковою редакцією д.е.н., професора, член-кор. НАПН України І. М. Грищенка. К.: КНУТД, 2015. 82 с.
5. Населення України: демографічні складові людського розвитку / за ред. О.М. Гладуна. Умань : Видавець «Сочінський», 2015. 180 с. https://www.idss.org.ua/monografii/2015_demog_skladovy.pdf
6. Покляцький С.А. Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження [монографія] / відп. ред. І.В.Гукалової. К.: Наукова думка, 2016. 185 с. https://igu.org.ua/sites/default/files/pdf-text/living-conditions.pdf
7. Промисловість України – 2016: стан та перспективи розвитку: П 81 наук.-аналіт. доп. / О.І. Амоша, І.П. Булєєв, А.І. Землянкін, Л.О. Збаразська, Ю.М. Харазішвілі та ін.; НАН України, Ін-т економіки промсті. Київ, 2017. 120 с. http://iep.donetsk.ua/publish/mono/Dopovid_2017.pdf
8. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с. http://fs.onu.edu.ua/clients/client11/web11/pdf/regionalistyka_Yavor.pdf
9. Трансформація соціальної інфраструктури в контексті забезпечення гуманітарного розвитку : кол. моногр. / В.М. Новіков, Н.М. Дєєва, І.С. Каленюк [та ін.] ; за наук. ред. д.е.н., проф. В.М. Новікова, д.е.н., проф. З.С. Сіройча. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2015. 384 с. https://www.idss.org.ua/monografii/2015_transf_soc_infr_1.pdf

Додаткові:

1. Економіка сільського господарства: навч. посіб. / [Збарський В.К., Бабієнко М.Ф., Кулаєць М.М., Синявська І.М., Хоменко М.П.]; за ред. проф. В.К.Збарського. К. : Агроосвіта, 2013. 352 с. http://vpu-75.narod.ru/Virt_biblioteka/Mehan_napramok/Eko_org_agr_vir/posibnik/Economic_new.pdf
2. Кіндзерський Ю.В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації : монографія. К., 2013. 536 с.
3. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку (кол. моногр.) / за ред. Е.М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К., 2016. 328 с. https://www.idss.org.ua/monografii/2017_lud_rozvytok.pdf
4. Мезенцева Н. І., Мезенцев К. В. Економічна і соціальна географія України : навчально-методичний посібник. К. : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2010. 239 с.
5. Нємець Л. М., Сільченко Ю. Ю., Вірченко П. А. Економічна і соціальна географія України. Навчальний посібник. Харків, 2014. 265 с. http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/10668
6. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. У 3-х част.: підручн. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. 552 с.
7. Суспільна географія. Основи теорії / Укладач В.І. Єфименко. К.: Шлях, 2006.
8. Трансформація сільського розселення в Україні : кол. моногр. / за ред. Т.А. Заяць ; Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2017. 298 с. https://www.idss.org.ua/monografii/2017_transform_silske_rozselenya.pdf
9. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів. Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Інформаційні ресурси

1. Економіка України. http://www.economy.com.ua/
2. Економіка України. Політико-економічний журнал. www.nbuv.gov.ua
3. Міністерство економіки України. http://www.me.gov.ua/

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Економічна і соціальна географія України: методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт. Частина 1 / укладачі О. Г. Корнус, А. О. Корнус. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 40 с.
2. Комплексний атлас України. К.: ДНВП «Картографія», 2005. 96 с.